

Niet-technische samenvatting 2017823

1 Algemene gegevens

1.1 Titel van het project	Langjarig onderzoek naar de demografie van de Nederlandse gruttopopulatie
1.2 Looptijd van het project	2017-2021
1.3 Trefwoorden (maximaal 5)	Grutto, demografie, zender, vogeltrek, beheer

2 Categorie van het project

2.1 In welke categorie valt het project.	☒ Fundamenteel onderzoek
	☐ Translationeel of toegepast onderzoek
	☐ Wettelijk vereist onderzoek of routinematige productie
	☐ Onderzoek ter bescherming van het milieu in het belang van de gezondheid
<i>U kunt meerdere mogelijkheden kiezen.</i>	☒ Onderzoek gericht op het behoud van de diersoort
	☐ Hoger onderwijs of opleiding
	☐ Forensisch onderzoek
	☐ Instandhouding van kolonies van genetisch gemodificeerde dieren, niet gebruikt in andere dierproeven

3 Projectbeschrijving

3.1 Beschrijf de doelstellingen van het project (bv de wetenschappelijke vraagstelling of het wetenschappelijk en/of maatschappelijke belang)	<p>Geen enkele andere vogelsoort is voor zijn voortbestaan zozeer afhankelijk van Nederland als de grutto. Er rust dus een grote verantwoordelijkheid op ons land om de populatie minimaal op hetzelfde niveau te houden.</p> <p>Dat dit gerealiseerd kan worden, is na een jarenlange afname van meer dan 75% sinds de jaren '70 geen vanzelfsprekendheid. Het voorgestelde onderzoek, dat voortbouwt op 13 jaar ervaring, richt zich op de vraag welke factoren van doorslaggevend belang zijn.</p> <p>Het onderzoek gebeurt door het monitoren van aantallen en de overleving van nesten, kuikens en volwassen dieren. Ook vindt onderzoek plaats naar achterliggende oorzaken, zowel in Nederland als op de plaatsen waar de grutto's tijdens de trek en in de winter verblijven. We volgen individuele</p>
---	---

grutto's door middel van kleurringen en zenders.

- 3.2 Welke opbrengsten worden van dit project verwacht en hoe dragen deze bij aan het wetenschappelijke en/of maatschappelijke belang?
- De uitkomsten van het demografisch onderzoek laten zien of beschermingsmaatregelen wel of niet succesvol zijn. Er is grote behoefte aan wetenschappelijke onderbouwing. Jaarlijks gaan in natuurbeheer grote bedragen om; overheid en burgers willen graag weten of die ten goede komen aan het herstel van de gruttopopulatie.
- Via het zenderonderzoek krijgen we meer inzicht in het terreingebruik van gruttogezinnen en de vraag aan welke eisen een ideaal opgroei habitat moet voldoen. Via de zenders komen we ook meer te weten over de problemen van grutto's in het buitenland en in hoeverre die bijdragen aan de afname van grutto's in Nederland.
- Daarnaast leren we door het zenderen meer over de ontwikkeling van trekstrategieën bij jonge vogels. Zijn de route en bestemming genetisch verankerd of zijn opgroeiomstandigheden, ouders en soortgenoten van doorslaggevend belang?
- 3.3 Welke diersoorten en geschatte aantallen zullen worden gebruikt?
- Grutto (*Limosa limosa limosa*), maximaal 10.185, waarvan maximaal 115 kuikens en 8 volwassen dieren worden gezenderd en 72 worden opgefokt en tijdelijk gehuisvest.
- 3.4 Wat zijn bij dit project de verwachte negatieve gevolgen voor het welzijn van de proefdieren?
- Het vangen, ringen, opmeten, bloed afnemen, huisvesten en zenderen levert vooral stress op voor de vogels. Het meedragen van een zender levert ongemak op, beperkt de bewegingsvrijheid en vergroot de kans om opgegeten te worden. Vogels worden niet gebloed/ gezenderd als ze te zwak zijn (bv. kuikens in slechte conditie), gewond zijn of tekenen van ernstige stress vertonen (bv poot- of vleugelkramp).
- 3.5 Hoe worden de dierproeven in het project ingedeeld naar de verwachte ernst?
- Licht: bloedmonster nemen. Voor een demografisch onderzoek is het essentieel om het geslacht van vogels te weten. Het afnemen van een bloedmonster kost ongeveer 30 seconden.
- Matig: bloedmonster en zenderen. Het aanbrengen van de zender kost 5-10 minuten. Deze blijft in principe levenslang op de vogel zitten.
- Matig: opkweken, bloedmonster nemen, transport, zenderen. Maximaal 72 vogels worden in de broedmachine uitgedroefd en gehuisvest tot ze kunnen vliegen. Een deel daarvan krijgt een zender en/of wordt in Polen in een gruttopopulatie losgelaten.
- 3.6 Wat is de bestemming van de dieren na afloop?
- De vogels worden zo snel mogelijk weer losgelaten in de natuur.

4 Drie V's

- 4.1 **Vervanging**
Geef aan waarom het gebruik van dieren nodig is voor de beschreven
- Het gaat om soortspecifiek onderzoek waardoor het alleen met deze soort uitgevoerd kan worden. Trekgedrag kan alleen met vrij levende dieren

doelstelling en waarom proefdiervrije alternatieven niet gebruikt kunnen worden.

worden onderzocht.

4.2 **Vermindering**

Leg uit hoe kan worden verzekerd dat een zo gering mogelijk aantal dieren wordt gebruikt.

In de meeste jaren haalt nog geen 10% van de jonge grutto's de leeftijd van 25 dagen en daarvan overleeft minder dan de helft het eerste jaar. Daarom moeten we grote aantallen kuikens volgen voor voldoende informatie over de opbouw en verloop van de populatie. Van de volwassen vogels gaat jaarlijks ongeveer 20% dood. Daarom moeten we jaarlijks nieuwe vogels ringen.

Door het hoge percentage natuurlijke sterfte is 80 vogels met een zender het minimum om aan te kunnen tonen welke factoren het trekgedrag en de overwinteringsplekkeuze bepalen.

We verzamelen we alleen eieren die minder dan een week bebroed zijn. Uit ervaring weten wij dat dit het uitkomstpercentage verhoogt en wij dus minder eieren hoeven te verzamelen.

4.3 **Verfijning**

Verklaar de keuze voor de diersoort(en). Verklaar waarom de gekozen diermodel(len) de meest verfijnde zijn, gelet op de doelstellingen van het project.

We gebruiken de lichtst beschikbare zender van de hoogste kwaliteit en proberen het ongerief tijdens de gevangenschap te minimaliseren.

Daarnaast rusten we de opgekweekte vogels een aantal dagen voor het loslaten uit met de zender. Hierdoor kunnen de vogels wennen aan de zender en wordt de stress tijdens het loslaten verkleind.

Uit ervaring weten wij dat een zogenaamd leg-loop harness het comfort van een vogel minimaal aantast en dus de juiste keuze is.

Vangen en meten gebeurt alleen door ervaren mensen. De vogels worden na het vangen meteen in een donkere individuele ruimte geplaatst. Dit heeft een rustgevend effect.

Kuikens worden 's nachts gehuisvest dichtbij de afgezette plaatsen waar ze overdag verblijven. Dit om het ongerief tijdens het transport te verminderen.

Vermeld welke algemene maatregelen genomen worden om de negatieve (schadelijke) gevolgen voor het welzijn van de proefdieren zo beperkt mogelijk te houden.

Volwassen vogels worden gevangen vlak voor het uitkomen van de eieren. Zo wordt de kans op verlating van het legsel verkleind en de kans op een succesvolle vangpoging vergroot.

De bloedmonsters worden genomen op de vangplek. Hierdoor is de vogel na afloop zo snel mogelijk terug in zijn vertrouwde omgeving. Dit geldt ook voor vogels en kuikens die gezenderd worden.

5 In te vullen door de CCD

Publicatie datum

1 maart 2017

Beoordeling achteraf

Nee

Andere opmerkingen

Nee